

פרשת ראה ♦ תשפ"ה ♦ ירושלים ♦ 411#

בלבי

משכן אבנה

שְׁוִיתִי ה' לְנֶגְדִי תָמִיד

שיעורים בקול הלשון ♦ בלבביפדיה עבודת ה' "בשר" 41844056# ♦ בלבביפדיה מחשבה "דאה" 41941328#

ראה

בפרשתן (דברים יא, כט-ל) נאמר "ונתתה את הברכה וגו', מול הגלגל אצל אלוני מורה". ומקום אלוני מורה מוזכר כבר אצל אברהם אבינו (בראשית יח, א) "וירא אליו ה' באלוני ממרא" ובעוד מקומות. מה העניין הפנימי והשורשי המיוחד את המקום - 'אלוני ממרא'.

ביאור מורינו הרב שליט"א

כתיב (בראשית יח, א) "וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מְמָרָא". אחד מן הטעמים מדוע נגלה הקב"ה לאברהם אחר מילתו דווקא באלוני ממרא, אמרו חז"ל (שם, מדרש הגדול), וז"ל, למה באלון, שישראל משולין בו דכתיב ועוד בה עשירה ושבה והיתה לבער כאלה וכאלון (ישעיה ו, יג). מה האלה והאלון הזה אפלו יבשו עד למאד ונשרו עליהן כיון שהמים נכנסין בהן מיד פורחין ומוציאין ציצין ופירות כך ישראל אפלו ירדו למדרגה התחתונה כיון שיבוא הקץ ועושין תשובה מיד פורחין ומזהירין, דכתיב ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון (הושע יד, ז), עכ"ל. עוד אמרו (שם), וז"ל, למה באלון, לומר לך מה האילן כיון שנכסח הוא מוציא פירות כך כיון שמל אברהם זכה ויצא ממנו פרי צדיק עץ חיים (משלי יא, ל), עכ"ל. ואלוני ממרא בשכם. כמ"ש רש"י (ראה יא, ל), סוד חלקו של יוסף, מידת פרי צדיק, כנודע, והיא מקור הברכה, שברכה ראשונה בתורה, היא פרו ורבו.

וממרא גימטרייה אפר. והיינו ירידה לשפל המדרגה, דבר שאינו מצמיח היפך עפר. ובאלוני ממרא יש עלייה אפילו למדרגת אפר. ונעשה אפר דתיקון בחינת פרי צדיק זה עץ החיים, זה יצחק שנולד מאברהם, כמ"ש לעיל. והוא נעשה אפר דתיקון בעקידתו, שאפרו של יצחק עומד וצבור ע"ג המזבח. וזהו שלמות הברכה להעלות מן השפלות הגמורה, לצד העליון ביותר, לחזור ולמשוך שפע ברכה. וכן נגלה הכא סוד יבום (עיין ספר הליקוטים ויחי, יח), כי אחר שמת חוזר ונעשה לו תקומה. ועיקר תיקונו באפרים, אפר - ים, הופך אפר לפרו ורבו.

וכתב האוהב ישראל (וירא) וז"ל, אלני מספרו צ"א, סוד יחוד הקדוש, הויה אדני. כי ממרא עולה רפ"א, היינו פ"ר דינין, ואחד הוא המתקן, עכ"ל. וכן כתבו עוד רבותינו קרוב לכך.

עוד ביארו חז"ל (זוה"ק ח"א, פז ע"ב) וירא אליו ה' באלוני ממרא, זה יעקב. מהו ממרא, משום דאחסין מאתן עלמין מעדן, והוא כסא. א"ר יצחק, ממרא בגימטרייה מאתן ותמנין וחד הוה, מאתן דעדן, דכתיב (שה"ש ח, יב) ומאתיים לנוטרים את פרינו, ותמנין וחד הוא כסא, עיי"ש. ואמרו (שם), א"ר יהודה, מהו באלני, ר"ל תוקפוי, הה"ד (בראשית מט) אביר יעקב, עיי"ש. והיינו דמות יעקב שחקוק בכסא הכבוד, ונגלה אליו הקב"ה במדרגת כסא הכבוד.

וכתיב (דברים יא, כט) "ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל הלא המה וגו' אצל אלוני ממרא". הן ברכה והן קללה. וכתב בקהלת יעקב (ערך אלוני) וז"ל, אלוני ממרא ב' אילנות, עץ החיים ועץ הדעת, עכ"ל. והיינו ברכה - עץ החיים, קללה - עץ הדעת. ושם נגלה שורש הרע, בחינת אפר כנ"ל, כמ"ש רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים דף רסט) וז"ל, הסמך מ'ם (גימטרייה ר'), גנוז באלני ממרא, מאתן עלמין גניזין בכסא (זה לעומת זה), עכ"ל. ושם נעשה אחדות ותיקון הרע עם הטוב.

עוד כתב רמ"מ משקלוב (ביאור זוהר, דף קלד), וז"ל, אלוני ממרא, גימטרייה חשמל - מלבוש, עכ"ל. ובאלוני ממרא נגלה עולם המלבוש, סוד כתרי אותיות, כנודע סוד עולם המלבוש. ששם מושרש אור תורת משיח. ועיין עוד בדבריו (ביאור משנת חסידים, דף קצה). ובמדרגה זו לבוש, לבוש א"ס כביכול, עימו ואצלו, כי הלבוש עמו ואצלו של המולבש ונכלל במולבשו.

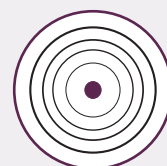
תוכן הגיליון

נקודה מתוך הפרשה ראה עמוד א'
ליקוטים ראה עמוד ב'
שו"ת בענין בחירה וידיעה עמוד ה'
שולחן ערוך סימן טו' סעיף א' עמוד יא'
עץ חיים עם ביאור בלבבי - שער פרצופי ז'ו"ן דרשה ב' עמוד יב'
עץ חיים עם פירושים על התורה - ועל העבודה עמוד טו'

בלבביפדיה
עבודת ה'
יום חמישי ד' אלול
רח' הרב בלוי 33
ירושלים 20:30

צורת אדם
בנושא
עין - הגוונים שבעין
יום שלישי ט' אלול
רח' הרב בלוי 33
ירושלים

בלבביפדיה מחשבה
יתקיים כל יום רביעי
רח' קדמון 4 חולון 20:30

קו ישיר לשמיעת
שיעורי מורנו הרב שליט"א
ב'קול הלשון'
ישראל 073.295.1245
USA 605.313.6660

© כל הזכויות שמורות
מערכת 'בלבי משכן אבנה'
טלפון 052.763.8588
פקס 03.548.0529
bilvavi231@gmail.com

לקבלת העלון
בדוא"ל
bilvavi231@gmail.com
לקבלת העלון
בפקס 03.548.0529

כל החומר
[אולת מדור הליקוטים והשו"ת]
שמופיע בגיליונות
מידי שבוע
יוצא לאור לראשונה

רכישת ספרי הרב
ספרי אברמוביץ
משלוח ברחבי העולם
03.578.2270
books2270@gmail.com
USA 718-871-8652

"ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב, את המוות ואת הרע... ובחרת בחיים"

(דברים ל, טו-יט)

נסללת לפניו הדרך להתקדם הלאה. כי כשיהיה ברור לו מה הטוב באמת, והוא ירגיש זאת בכל לבו ובכל נפשו, וידמה ממש לאלה החושבים כל היום על כסף ועל הדרכים להשגתו!

זו לא תהיה 'עבודה'. זו תהיה רדי פה בטבע אחרי מה שטוב, בחינה של "כל הפורש ממך כפורש מן החיים". כשאדם מרגיש שהתורה והמצוות הם עצם החיים, באופן טבעי הוא לא יעזבם. אבל כשההרגש הוא הרגש של העולם הזה, ועבודת ה' נעשית על סמך ידיעה בלבד, קשה מאוד לעמוד בזה! לכן, צריך כל אדם ואדם בתחילת דרכו לברר לעצמו בירור מוחלט לשם מה הוא חי, ומהו הטוב האמיתי. לאחר מכן לברר לעצמו, מה הם האמצעים שמביאים לטוב, ומה האמצעים שמרחיקים ממנו. ורק בשלב שלישי יגיע לתיקון המעשים שלו.

[כמובן, אין הכוונה לאיסורים, שמהם ודאי צריך לפרוש מיד, בלי שום דיחוי. כוונתנו רק לדברים שכשאדם עושה אותם חסרה לו הכוונה, ההתמדה והרצינות בעשייתם. למעלות אלו אין אפשרות להגיע אם הלב לא חש מהו הטוב האמיתי].

ידועים דברי מרן הגרי"ס זצ"ל, שהלב מורכב מכוחות פנימיים וכוחות חיצוניים. ובאמת, ישנם כמה גוונים איך להגדיר את דבריו - כל בית מדרש לפי דרכו - אבל תוכן ופנימיות הדברים שווה.

כשרבי ישראל רצה לברר את הדברים הללו, הוא הגדיר זאת על פי משל נפלא. לראש ישיבה גדול היה בן של"ע סרך מדרכו ומרד באביו, והאב התייאש ממנו. לעומת זאת היה לו תלמיד חביב שאהב אותו אהבת נפש, כאהבת דוד ויהונתן. במשך כל יום היה יושב עם תלמידו ולא עם בנו. הבן רחוק והתלמיד קרוב. והוא מעניק ומ' עניק לתלמידו - ברוחניות ובגשמיות - ומתקשר אליו בעבותות של אהבה, בבחינת מוסיף והולך, והאהבה הולכת ומתגברת. משא"כ כלפי הבן, כל יום שחולף, מרחיק את הבן ממנו יותר ויותר, והרגשת הקשר עימו הולכת

ברים המביאים להשגתו. רק כשאדם שקוע באמת בחיפוש הטוב, הקב"ה מקנה לו חושים פנימיים, הרגשים דקים, שמראים לו ממה צריך להזהר, ולמה יש לשאוף להתקרב.

באופן כללי, ענין התשובה הידוע לנו, כמבואר בפשיטות בספרי הראשון נים, זו תשובה על מעשים - על עבירות, בין קלות ובין חמורות. אך עלינו לדעת כי ישנה תשובה נוספת, מהותית יותר, והיא: השבת הנפש לדרך הנכונה! **"האיש** המתייצב על דרך לא טובה, תמיד, וגבר על חטאיו דורך בכל יום ושונה באיוולתו... ראשית תשובת האיש הזה, לעזוב דרכו ומחשבתו הרעה, ולהסכים לקיים ולקבל עליו לבל יוסיף לחטוא" (שע"ת שער ראשון אות יא).

מהו "מתייצב על דרך לא טובה"? מה לא טוב בדרך שלו? - שהוא לא יודע מהו "טוב"! "מתייצב על דרך לא טוב" פירושו שהוא לא מרגיש בלבו מהו הטוב, וכשלא מרגישים מהו טוב, בהכרח שישנן נפילות ובהכרח שאי אפשר להגיע לאכסדרה.

נמצא, שתחילת עבודת האדם, עוד לפני שהוא מתחיל לתקן את הליקוים במעשים שישנם בדרך כלל אצל כל אחד - היא להתחקות אחר שורש הדברים, מהיכן נובעים כל אותם רפיונות וכשלונות, מהיכן נובעת השכחה של יסודות החיים - כל הדברים שבמושכל פשוט של האדם היו צריכים לבעור בו כאש. מדוע הם אינם בוערים!?

אדם שיחליט לתקן את רפיונותיו, ספק גדול אם יעמוד בהחלטתו. אבל גם אם יעמוד בה, עדיין קיים ח"ו החשש "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה" (דברים כט, יז). אפילו אם יהיה 'מתמיד', אפילו אם יצליח לכוון כראוי בתפילתו, אבל תפילה אמיתית מעומק הלב אין כאן, וגם קרבת ה' לא ישיג על ידי כל זה!

רק אם לפני כן אדם עובד על הנקודה הפנימית האמיתית, ומברר לעצמו בכל לבו מהו באמת הטוב, אז

כדי שיהיה "ובחרת בחיים", ראשית כל חייב שיהיה ברור לאדם מהו "הטוב". כל אחד שלומד את דברי המס"י, יודע מהו הטוב האמיתי, אך הלב מרגיש בדיוק הפוך. הלב, שהוא לב אבן [עד שנהפך ללב בשר], באופן טבעי, שליטת החומר גוברת בו, והוא מרגיש שהעולם החומרי הוא הטוב! כל זמן שאדם לא הביא את עצמו למצב שהוא מהבל באמת את כל עניני העוה"ז, כל זמן שאינו מרגיש בחוש את דברי המס"י: "כי רק זה הוא הטוב, וכל זולת זה שיחשבוהו בני האדם לטוב, אינו אלא הבל ושוא נתעה", לבו מרגיש שה"טוב" הוא העולם הזה, החומריות. כי העוה"ז והעוה"ב שתי צרות הן זו לזו, כדברי ה'חובת הלבבות', והרצון לאחד את עבודת ה' יחד עם קנייני העוה"ז, הוא כרצון לאחד את האש ואת המים - שזאת ניתן לעשות רק בשמים.

ממילא, נשכח ממנו בלבו - ופועל יוצא, במוחו - שהטוב האמיתי הוא רק "ואני קרבת אלוקים לי טוב". וכשה"טוב" ההוא נשכח מן המוח, אי אפשר לחיות במצב שכל מעשה נעשה רק לשם קרבת ה', ונכנסים למהלך חיים של מלומדה.

נמצא, שעיקר שורש העבודה, הוא לברר ראשית בירור אמיתי בלב, מהו באמת הטוב!

הקב"ה ברא אנשים בעולם. אם ישאלו אותם מהו טוב, ודאי יענו כי כסף הוא דבר טוב. הם לא רק **אומרים** זאת בפיהם. כל מהותם זועקת אהבת וחמדת ממון: רואים על מה הם חושבים כל היום, על מה הם משורחים - הרי הכל מסביב לנושא אחד ויחיד: כסף! אם כן, הם לא רק **ידועים** שכסף הוא דבר טוב. הם **חיים** שהוא טוב! וכשאדם חי שכסף הוא טוב, נולד בו 'חוש ריח' היכן ניתן להרויח כסף, והיכן צפוי הפסד.

כשאדם רק יודע את הדברים בשכלו, והם אינם חיים בלבו פנימה, באופן טבעי הוא לא רודף אחרי הטוב האמיתי, והוא גם לא מרגיש את הד-

ונחלשת. והנה באמצע הלילה פורצת שריפה בבנין הפנימיה של הישיבה. מעירים את ראש הישיבה משנתו ומרדיעים לו כי בנו ותלמידו נמצאים בתוך חדר שהשריפה משתוללת בו, והמצב כרגע שניתן להציל רק אחד מהם!

את מי הוא יציל?

אומר רבי ישראל: כאן מתגלית נקודת האמת בעומק נפש האדם: הוא יציל את בנו ולא את תלמידו!

כי הנקודה הפנימית שבנפש קשורה בעצם לבן. זוהי התקשרות פנימית מהותית, הוויה בעצם. מה שאין כן הקשר עם התלמיד, זהו קשר שנולד מחיצוניות, וקשר כזה לא יעמוד במבחן של שעת האמת.

הקשר שלנו עם הקב"ה הוא בבחינת "בנים אתם לה' אלוהיכם" - קשר פנימי עמוק! זוהי הנקודה הפנימית הנמצאת בלבנו של כל יהודי. אלא שבחיצוניות - יש לנו יצה"ר הגורם לנו להשתוקק לענייני העולם הזה.

אבל כל יהודי - אם אינו בכלל הערב רב - כשתגיע שעת המבחן האמיתית של מסירות נפש על קדושת ה', תתעורר בו נקודת האמת, והוא ימסור את נפשו למען הרבש"ע! אפילו אם בחיי היום יום שלו הוא לא היה מקושר כל כך לרבש"ע, אך בעת מבחן, כשתגיע שעת האמת - זה מה שיקרה!

כל עבודתנו היא, אפוא, לגלות את אותה נקודה אמיתית שכבר קיימת ונמצאת בלב. כדי שלא נצטרך להגיע, חלילה, למצב של התגלות נקודה זו בעל כורחנו, עלינו לדאוג להביא את עצמנו לאותה נקודה בשעה שעדיין הצרה אינה מוחשית לעין בשר.

כיצד עושים זאת? עבודה זו נעשית ע"י הסרת החיצוניות של הלב, וגילוי הנקודה הפנימית שבו.

דיברנו לעיל, שפעם בשבוע צריך אדם לייחד זמן של שבע, עשר, ושתים עשרה שעות, להתבודדות עם בוראו.

מה אפשר לעשות במשך כל כך הרבה זמן? תשובה על מעשים בלבד? ודאי שלא! צריך להתחיל עם הנקודה השורשית שעליה אנו מדברים: לזכור לשם מה חיים!

ראשית, אדם צריך לבחון את לבו ולבדוק מה הוא באמת רוצה. ואכן, מי שאינו משחד את עצמו, ימצא מיד שהוא מקושר לעולם הזה בקשר חזק ואמיץ.

איך מתנתקים ממנו? ישנן כמה דרכים, ונזכיר כאן את הדרך היותר קצרה. איננו יודעים מה ילד יום, ויש צורך בדרך שהיא בבחינת "ושוב יום אחד לפני מיתתך".

אדם בשכלו אינו יודע מה נגזר עליו בר"ה. אם כן, ראשית עליו להרגיש שאולי זהו היום האחרון שלו בחיים. ואם ישאל: "הרי אינני חולה, ואין שום דבר שכואב לי?" - פשוט שזוהי מחשבת הבל! כולם יודעים שהקב"ה לוקח גם אנשים בריאים, ואין שום התחייבות לשום אדם מה יהיה עימו מחר!

הרי רח"ל כל אחד מאיתנו מכיר אנשים שעד לא מזמן היו חיים כשאר בני אדם, וביום מן הימים גילו שהם חולים במחלה נוראה של ספק פיקוח נפש. אלו מעשים שבכל יום! וכשהדבר קורה רח"ל - בין רגע הם מרגישים שאיבדו את הודאות של החיים!

אם כן, כדי להרגיש היטב את תחורשת ארעיות החיים, יש לנסות להכנס לנפש אותם אנשים חולים. מי שיותר פתוח, יכול לגשת ולשוחח איתם. ודאי גם כדי לעודד אותם, אבל גם כדי לשמוע מהם את ההרגשה הנוראה הזו: עד אתמול הוא חשב שהוא בין החיים, והיום הוא מוטל בספק גמור!

אדם חייב בכל לילה, לפני שהוא הולך לישון, לחשוב מחשבה פשוטה: מנין לי שנגזר עלי עוד יום של חיים?

הרגש כזה אצל אדם, בכוחו לשנות את כל צורת החיים שלו. דברים שהיו חשובים נהפכים לטפלים, והדברים שהם באמת חשובים - הלב מתחיל להרגיש בחשיבותם!

יבדוק כל אחד את עצמו: האם מיישהו מאיתנו כתב צוואה? אולי כן... אבל מי שלא, שיחשוב למה הוא לא כתב! הרי דרך המומתים שכותבים. מדוע, אפוא, הוא לא כתב? - כי נשכח מליבו שהקב"ה ממית ומחיה בכל שעה ושעה, ואין שום התחייבות מהרגע

לעוד רגע! בספר 'ראשית חכמה' מובא בשם ספר 'הקנה', שהיסוד הראשון של תשובה לחוטא הוא, שיתייאש מן העוה"ז לגמרי! וכיצד ניתן להתייאש? - בצורה הפשוטה שהזכרנו: אם אדם **באמת** היה יודע שזהו היום האחרון שלו בחיים, הכל היה נראה אצלו אחרת. אם נלך ונבדוק כיצד נראית הנהגתם של יראי ה' שח"ו מוטלים בין חיים למוות, ודאי נגלה שההרגשים שלהם שונים, המחשבות שלהם שונות והשאיפות שלהם מונחות אך ורק בעניינים רוחניים!

אל לו לאדם להמתין שהקב"ה, חלילה, יביא אותו למצב נורא כזה שבו ירגיש את האמת. באפשרותו להביא את עצמו להרגשת האמת גם בלי גזרות מן השמים שיובילו אותו להרגשה הזו!

עליו להתיישב פעם בשבוע, ולהתחיל ראשית לחשוב לשם מה הוא חי. להתבונן בדברים ברצינות! ברור לו שמי שברא ומי שמחיה אותו, הוא הרבש"ע אשר ממית ומחיה בכל רגע ורגע! תחיית המתים אינה רק לעתיד לבוא, אלא היא בכל רגע ובכל שעה! ברור לו גם, שמטרת חייו כאן בעוה"ז היא כדי לחפש את בוראו!

הוא עומד, אפוא, ואומר לעצמו: "את האמת אני יודע, אבל אינני מרגיש אותה! איך אוכל להביא את עצמי למצב שארגיש בכל רגע, בכל עת ובכל שעה, שעלי לחפש את הרבש"ע. שרק זה הוא הטוב, וזולתו הכל הבל?"

לאחר מכן ישתדל בכל כוחו להביא את עצמו לייאוש מכל מציאות העולם. זאת ע"י שיתחיל להתבונן בכל המקרים האחרונים ששמע עליהם, ויצטרך לעצמו בציור מוחשי מה היה עושה אם, חלילה, מחר היו מודיעים לו את מה שהודיעו לאלה שהוא מכיר. אם יתבונן בדברים בצורה אמיתית למשך חמש דקות - אין ספק שלפתע הוא יגלה שכל כיוון חייו משתנה!

צריך להתבונן במתינות, לאט, ולנסות לתאר לעצמו איך היה מסדר לעצמו את החיים אם היה יודע שאלו שלושים הימים האחרונים שלו.

כמובן, דבר זה לוקח זמן. אי אפשר

ורוצה רק בקנייני העוה"ז - רח"ל הוא עלול לקבל את שכרו בצורה של קנייני העוה"ז!

נמצא, שכל אדם ואדם מוכרח להתייאש מן העולם מג' פנים שהזכרנו: א. מנין לו שבאמת יישארו בידיו כל אותם קניינים? אולי מחר ינותק מהם? ב. אם הוא לא ינתק את עצמו, ח"ו ינתקוהו מהם בעל כורחו, אבל אז יהיה לו הרבה יותר קשה! ג. את כל שכר התורה והמצוות שלו הוא עלול לאבד עבור איזה דבר-מאכל, או מעט כבוד.

לסיכומם של דברים: חייב אדם לברר לעצמו את האמת. לקחת את כל מה שיש לו בבית, ולראות אם הוא נצרך לו באמת, ומה שאינו נצרך, ישנם הרבה נזקקים שאפשר לחלק להם. ודאי שיש להתחשב עם בני ביתו שרוצים את הדברים, והכל צריך להיעשות בשיקול הדעת, באופן כללי, אבל כל דבר שאדם משתמש איתו, ואינו כדי שיהיה לו ישוב הדעת אלא גובל מותרות, יש לנסות לוותר עליו! אבל לא להסתלק ולפרוש ממנו רק בחיצוניות, אלא לעשות זאת בשמחה!

הגרא"א דסלר זצ"ל היה אומר, שהנה אלו היושבים בבתי סוהר הרי מתנתקים מענייני העוה"ז, ממש 'פרושים'. כיצד יתכן, אפוא, שבתו הסוהר אינם מלאים ביהודים בעלי מדרגת רוח-הקודש? אלא כך אמר הרב דסלר זצ"ל - הפרישות לא השפיעה עליהם מאומה משום שפרישותם נעשית בעל כורחם! הפרישות צריכה להיות מתוך שמחה, מתוך הכרה שחבל לכלות את הזמן על הבלים, על עולם שאינו קיים.

יעזור הקב"ה שיזכה כל אחד ואחד לברר את הטוב מן הרע, ולהפריש את החומר מן הרוח. וכשנפריד את החומר מן הרוח, נזכה כבר כאן, בעוה"ז, לבחינת "והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה" (קהלת יב, ז).

(ספר בלבבי משכן אבנה, חלק ד)

הנפש הרע, קל מאוד לכוון את הנפש להגיע לנקודת האמת. ישנן נקודות נוספות של התבוננות שאדם צריך להתבונן בהן בזמני התשובה שלו, אבל התמקדנו בנקודה אחת פשוטה: חובת האדם לברר לעצמו מהו הטוב! כל זמן שלא ברור לאדם מהו הטוב, נשכח ממנו הטוב. וכשנשכח הטוב, אין בכוחו לחיות את דברי המס"י שכל מעשה, קטן או גדול, יש לעשות רק על מנת להתקרב לרשב"ע.

אדם שח"ו אינו מביא את עצמו למצב שהוא מכיר מהו הטוב, חוץ ממה שהוא מכלה את ימיו ושנותיו לריק כפשוטו, עליו לדעת כי את התהליך הזה של בירור הטוב הוא יהיה מוכרח לעבור. הבחירה היחידה ביד האדם, היא לא להיכן להגיע, אלא האם להגיע לכך בכוחות עצמו ובבחירתו, או שח"ו הקב"ה יביא אותו לאותו מצב.

אם אדם לא מתנתק מהעוה"ז, בעל כורחו שלאחר מיתתו יצטרך להתנתק. אבל שם הניתוק הרבה יותר קשה ומכאיב!

נקודה נוספת איך להתנתק מהעוה"ז. אדם צריך לדעת שכל הנאה שהוא לוקח מהעולם הזה, יצטרך לשלם עליה. ידוע ביטוי של מרן הגרי"ס זצ"ל, שהעוה"ז הוא 'בית מלון' יקר מאוד! אדם עלול, חלילה, לאבד את כל התורה והמצוות שלו ע"י אותן הנאות שהוא נהנה מהעוה"ז! אדם צריך לפחד, שמא את כל השכר העצום המגיע לו על מצוותיו, הוא מקבל בדברים פעוטים וחסרי ערך בעוה"ז.

בבית-דין של מעלה משלמים לכל איש "לפי מהללו!" אם אדם מהלל את ההבל - משלמים לו בהבל, אם הוא מהלל את הטוב - משלמים לו בטוב. אם אדם יודע שהטוב האמיתי הוא הרשב"ע, שכר התורה והמצוות שלו יהיה שכר רוחני אמיתי, דבקות וקירבת ה'. אבל אם ח"ו הוא קשור לעוה"ז

לעשות זאת בחמש דקות ובעשר דקות. שיקח עט ונייר וינסה לצייר לעצמו מה היה עושה אם היה יודע שנותרו לו רק שלושים יום לחיות. כשיראה להיכן הוא הגיע, יבין שאת סדר היום הזה עליו לסדר לעצמו, גם אם יחיה בעוה"ז עוד שבעים שנה!

וכיצד עושים זאת? הרי סוף כל סוף, כשיודעים שאלו שלושים הימים האחרונים חיים כך, ואם לא - לא?

לשם כך יש להתמיד בציוור הפשוט כפי שדיברנו. להחיות לעצמו את הנקודה הפשוטה שה' ממית ומחיה ואין הבטחה, ובכל יום ויום רח"ל שומעים ורואים אנשים שעד אתמול חשבו שהם בין החיים והיום הם בדרכם לעורלם שכולו טוב. להכיר בעובדה שאין כאן דין של "רוב"! אצל כל אדם, בכל רגע, יתכן שזהו היום האחרון, שזוהי התקופה האחרונה!

דבר זה לא צריך להביא את האדם לידי עצבות ח"ו. הפוך בדיוק - לשמחה אמיתית, על כך שהוא זוכה להגיע ולברר לעצמו את התכלית שלשמה הוא חי.

כשאדם הולך לקנות חפץ, עליו להתבונן ולראות: אם היה יודע שנשארו לו שלושים יום, האם גם אז היה קונה את החפץ הזה, או אולי היה מוותר עליו... ודאי שלחם ושאר הצרכים היום יומיים אדם נצרך להם, אבל את אותה רכושנות, את אותו רצון לרכישת קנייני העוה"ז, מוכרחים לעקור מהנפש!

כשאדם יביא את עצמו באמת לחיים עם הרגשה פנימית בנפש שהעוה"ז שלו הולך להיגמר, הרי שניתק את עצמו בזה מענייני החומר, ומשם ואילך קרובה הדרך להגיע לנקודת האמת.

עיקר העבודה זו ההתבוננות המביאה להתנתקות מן הרע, וכשמוסר מן

וסרתם מן הדרך (יא, כח)

ומכלל לאו אתה שומע הן, שהתורה נקראת דרך'.

הענין שהתורה אינה ענין עצמי, כשם שדרך אינה ענין עצמי, אלא להגיע

וברש"י: 'העובד ע"ז סר מכל הדרך, המודה בע"ז ככופר בכל התורה.

מכתב א'

שאלה

ולעומת זאת, תפקיד הבחירה הוא סוד עולם העבודה, וצריך להאמין ש"אני" פועל, אני דיקא. וצריך לאחוז בשניהם, גם בידיעה וגם בבחירה. ובכל ענין יש לחברו לבחינה השייכת לו, ולא להפך היוצרות ח"ו, שזהו חורבן כל העולמות. כאשר זוכה האדם לעלות למעלה מן הידיעה ולמעלה מן הבחירה, לעולם התמימות, שם הדברים מתיישבים בלב.

שאלה ב

מהו שאמרו "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", מהי בחירה זו, ומה הפירוש שאינה בידי שמים?

תשובה

יראת שמים ענינו קבלת עול מלכות שמים, והוא שעבוד כח הבחירה לקב"ה, לידיעה. וכמ"ש ר' ירוחם והובא במכתב מאלהו, שעבודת האדם לשלול הבחירה ממנו בכל מדרגה שנמצא, ולדבק עצמו לידיעה, ואזי מקבל בחינת בחירה עליונה יותר, וכן חוזר חלילה. והרי שקבלת העול בעומק, הוא הפנמת האמת שהנני מובל ומונהג בידו ית"ש לגמרי, ואין לי שום אפשרות רצונית, וזהו קבלת העול המוחלטת, והיא הנקראת יראת שמים שלמה. למטה מכך כמובן, יש את המושג יראת שמים כפשוטו, שמשעבד רצונו לרצון בוראו.

שאלה ג.

לישב הנהגות חז"ל ביחס לתפיסת הידיעה, ולדוגמא מה שמצינו בבכורות לא, ב: "רבי אידי סרסיה דרב ששת הוה, שמעה מיניה, אזל אמרה בי מדרשא ולא אמרה משמיה. שמע רב ששת איקפד אמר מאן דעקיף ליעקציה עקרבא. ורב ששת מאי נפקא ליה מינה דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהילים סא) אגורה באהלך עולמים וכי איפשר לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד רבונו של עולם יאמרו דבר שמוי עה מפי בעולם הזה, דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפ' תותיו דובבות בקבר". ולכאורה במבט של ידיעה אין מקום לקפידא, שלעולם לא יוכל האדם לחסר שכרו המוכן לחבירו.

תשובה

כל מקרה צריך ביאור לגופו. ובדוגמא שנקטת, הכעס אינו מצד ה"אני" שדואג לעצמו, אלא על שמנע עצמו מעשות חסד. והרי שכעס על כך שביטל מרעהו חסד, שבעומק זהו אכזריות (ובאופן כללי צריך להסתכל על חז"ל במבט שלמעלה מעולם של "אני" הפרטי). ובחינת כעס הנ"ל, הוא מ"ש חז"ל שצריך להראות כעס בתוך ביתו, והוא כעס דקדושה.

תשובה

לשאלה זו יש כמה פנים של תשובות. אולם נשיב לפי נוסח השאלה.

יש זמן ויש מעל הזמן. כלומר יחוד עבר הווה ועתיד - הויה אחת. ואם על העבר הנך מבין כדברך, אפשר כבר להבין גם על העתיד.

ובלשון אחר: יש הנהגת היחוד ויש הנהגת המשפט כמ"ש בספר דעת תבונות, ועל האדם להאמין בהנהגת היחוד אף שסותרת לבחירה, וזו שאלת ידיעה ובחירה. ועל האדם לדבק עצמו מצד העבודה בפועל בבחירה, ומצד האמונה (בענין הנ"ל) בידיעה, ויש מקום בנפש גם לבחירה וגם לידיעה. כמ"ש בשפת אמת לפורים, שאין מגלים את הידיעה לנפש האדם אלא א"כ לא יפגם מכך כח הבחירה בנפשו.

מכתב ב'

שאלה א

כיצד יאחז האדם בידיעה שהוא ית"ש פועל הכל, מבלי שיגרום לו רפיון בעבודה שמצד הבחירה, כי סוף סוף ההתבוננות בידיעה היא שלילת הבחירה.

תשובה

בתחילה, אזי אדם מרגיש את הבחירה ומאמין בידיעה. ולאחר העמקה, אדם משיג את הידיעה, ורק בשעת נסיון חש את הבחירה, כי נסתלקו המוחין, ואזי אינו יכול לחשוב בבירור על הידיעה.

ובכל עת על האדם להאמין, אמונה דיקא, בבחירה, שהרי הקב"ה כתב בתורתו "ובחרת בחיים", והרי שיש בחירה. נמצא שחי עם שניהם, עם השגה של ידיעה, ועם אמונה בבחירה. ולכך, אף שאינו מבין כיצד לישיב סתירה זו, מ"מ מאמין, אמונה דיקא, שיש בחירה. ולכן, אף שבשכלו אין נראה לו שיש בחירה, צריך להאמין בכך (יש בחירה של כל עת, כגון לעסוק בת"ת ואכמ"ל).

ועומקם של דברים הם, שתפקיד הידיעה ענינו לקשר את האדם לקב"ה בכל עת ומכל מצב, ולבטל את ה"אני" שחש שהוא הפועל. וכן לסלק את כח הספק שבנפש, שהרי מכיון שמאמין שהוא ית"ש הפועל - אין מקום לספק.

מכתב ג'

שאלה א

בירור מ"ש במכתב הקודם שהכל ביד"ש חוץ מיר"ש, שפי' רושו שכל עניני האדם ללא יוצא מן הכלל ביד"ש הם, חוץ מן היר"ש שבכל דבר ודבר, שעבודת האדם לשלול הבחירה ממנו בכל מדרגה שנמצא, ולדבק עצמו לידיעה, והוא שעבוד כח הבחירה לקב"ה. כלומר שבחירת האדם לבטל את רצונו, ולגלות שאין בעולם רק רצונו ית'.

תשובה

הבנת כראוי. אולם לעולם יש לידע שיש עומק לפניו מן עומק, שעדיין לא הושג. ולכן לעת עתה יש לחיות לפי השגה זו, ויחד עם זאת לשאוף להשיג השגה פנימית יותר בדברים.

שאלה ב

מ"ש במכתב הקודם (ב-א) שיש בחירה של כל עת, כגון לע-סוק בת"ת. ביאורו.

תשובה

בכל עת הבחירה באדם לחשוב כרצונו (כל אחד לפי רוחב הבחירה שלו). ויש שבחירתו האם לחשוב בדברי תורה אם לאו, ויש שבחירתו כמה ריכוז משקיע במחשבותיו. והוא בחינת נסיון באיכות. ובחירה זו שייכת אצל אדם בכל עת. אולם אסור להתרכז בענין זה בכל עת ממש, כי זה מסוגל להביא את האדם לידי לחץ פנימי, והיא תביעה שלמעלה ממדרגתו (זולת ליחידי סגולה כהגר"א וכד').

אלא שבאופן כללי צריך להרגיל עצמו לחדד את מידת הרי-כוז הפנימי של השכל והלב, שיהיה מחובר רק לדבר שעו-סק בו, וימצא את כוחות נפשו בענין זה. וזו היתה מידתו של מרן החזו"א, שריכוז כל כוחותיו בעיון יגיעת התוה"ק. אלא שהוא ז"ל נתברך בכח רב ממנו ית"ש, ואדם מן השורה שי-תנהג כמותו יבוא לידי שבר. אלא שצריך להרגיל כל אחד את עצמו לפי כוחותיו לדבק כל חלקי נפשו בנקודה שבה עסוק. דבר זה אינו בא ע"י מלחמה, אלא ע"י הרגל, שבכל עת שמחשבתו פונה מן הענין שעסוק בו וחש בפניה זו, מחזיר מחשבתו לענין הראשון. אולם לא במתח, אלא מתוך רוגע, כאדם שמסקל אצבעו מהכא להתם.

שאלה ג

במה שאמרו גבי מעשה דקין והבל "קול דמי אחיך צועקים אלי" (בראשית ד,י), דמו ודם זרעיותיו (ראה ב"ר כב,ט). והובא ברש"י (שם), ובשלמא על נקודת הבחירה יש מקום לתבעו, אבל מה שנגרם מחמת מעשיו לכאורה הוא כבר בתחום הידיעה, ולא מעשיו גרמו.

תשובה

כאשר בענין גשמי אדם בחר, ובחירה זו יצרה לו הפסד, והפ-סד זה גרם עוד הפסד בעקבותיו וכו' וכו', אדם מרגיש שהוא גרם את כל התוצאות. ודע, שכל אדם נידון לפי מדרגת נפשו. ומי שבגשמיות חש שהוא אחראי על כל התוצאות, כן דנים אותו ברוחניות. ולעומת זאת, מי שבגשמיות יש לו אמונה, וחש שזה אינו תלוי בו, כן ידונו אותו ברוחניות, שאינו אחראי על התוצאות, אלא רק על נקודת הבחירה.

שאלה ד

אודות מה שאמרו עה"פ "אשה כי תזריע וילדה זכר", אשה מזרעת תחילה יולדת זכר וכו'. וא"כ לכאורה יוכל האדם לע-שות כל בניו זכרים. ובספר מנחת יהודה להר"י פתיה זצ"ל כתב בתירוץ אחד דמאמר זה מיירי לאנשים שהנהגתם היא ע"פ דרך הטבע. מה טיבה של הנהגה זו?

תשובה

באמת אין שום הבדל בין טבע לנס, כי הכל מונהג ממנו ית"ש ממש. אלא שיש והלבוש (כלומר צורת ההתראות של הדבר כיצד נראה למקבל) הוא בצורה של נס, ויש שהלבוש בצורה של טבע. ולכל אדם מלבישים את הדבר לפי מדרגתו. והבן, שאין יש אלא לבוש אחד, אלא שלאחד נראה נס, ולשני טבע, והבן מאד. וכמ"ש חז"ל על אסתר, שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו (מגילה יג,א). וכן הוא בכל אסתר - הסתר, שאין לאדם אלא מה שעניו רואות, וכל אחד רואה את הדברים מזוית שונה.

מכתב ד'

שאלה א

עוד בסוגית הידיעה והבחירה. היכן הוא מקומה של התפי-לה? שלכאורה התפילה סותרת לידיעה. שאם היא בתחום הידיעה, מדוע תקנו לנו חז"ל בברכות האמצעיות בקשות לרפואה ופרנסה וכיו"ב. אמנם אם התפילה היא בתחום הב-חירה, למה נתקנו אותן ברכות פרטיות דוקא בתפילת העמי-דה שהיא ברום המעלות?

תשובה

הידיעה בחינת שתיקה. ולאו דוקא שתיקה שהיא שלילת הדיבור גרידא, אלא שתיקה עצמית של כל כוחות הנפש. כלומר, השתקת הכח הפועל של ה"אני", ואזי האדם דבק בפועל האמיתי, שאינו אלא הא"ס ב"ה.

ומעתה ברור הדבר, שכל תפילה ולו העליונה ביותר, היא בבחינת דיבור (הן דיבור בפה, והן דיבור במחשבה), ואינה אלא בחינת בחירה (עיין במכתב ה להלן). ולכך, אף תפילת

העמידה - עדיין בבחינת דיבור עסקינן.

סוף כל סוף, אין מהות התפילה על האני הפרטי, "רפאני", "ברכני", וכו', אלא על השכינה הק' כמ"ש בספה"ק. והרי שאף שזו תפילה, מ"מ אינה על האני, אלא המשכה רוחנית עליונה לשכינה הק'.

ולכך, כל מחשבה פרטית בתפילת העמידה, היא זילותא והורדת ערך מהות התפילה. והבן, שתפילת העמידה היא [כמעט] רום המעלות בתפילה, אולם איננה רום המעלות בקומה הכללית.

שאלה ב

היכן הוא מקומה של ההשתדלות בעניני הגשמיות בסוגית הידיעה והבחירה, וכיצד היא המידה?

תשובה

השתדלות בכל עניני הגשמיות הוא תולדת בחירת אדה"ר, ובכלל הקללה של "בזיעת אפיק תאכל לחם". ולכך על האדם למעט בהדרגה מן השתדלות זו, ובזה יוצא מהפגם של החטא. עם זאת, אף במה שעדיין משתדל, צריך לידע שאינו פועל כלום ממש כמ"ש במסילת ישרים, ואינו אלא כמעשה קוף בעלמא ממש.

שאלה ג

במה שנתבאר בקונטרס התשובה (ראה בלבבי ח"ה. ונד' גם בחלק המועדים) שצורת הקבלות שרגילין לקבל בימי התשובה היא דרך נכונה רק למי שחטא על דרך מקרה, ע"ש. מהי א"כ הדרך הראויה לרוב בנ"א שאינם בגדר זה, ובמה נכון להתמקד בימי התשובה.

תשובה

עיקר הקבלה צריכה להיות לקבוע זמן ליחד נפשו עם הא"ס ב"ה בפשיטות, ולדבר אליו כדבר איש אל רעהו ממש, ולב"קש ולהתחנן על נפשו שיזכה לדבק נפשו בא"ס ב"ה. וזולת זה כל העבודה קרובה לדמיון, והוא בכלל דרך שיש בו סכנה.

זה היסוד וזה הבסיס לכל דרך רוחנית פנימית אמיתית, ליחד זמן שמתיוחד בו עם קונו, אם מעט ואם רב, מ"מ מידי קביעות שלא יצא. ואתה ברח לך ממקום ישוב לפחות פעם בשבוע, ותיחד נפשך כמה שעות עם קונך, ואזי תזכה לידע ש"אין עוד מלבדו" ממש.

מכתב ה'

שאלה א

עוד בענין התפילה והידיעה שנתברר במכתב הקודם (ד-א). האם התפילה סותרת לידיעה גם מצד כך שהיא פועלת בעו-

למות העליונים כידוע, משא"כ הידיעה שאין פועל מלבדו ית'?

תשובה

ענין הידיעה אינו שאין פעולה, אלא ענינו שה"אני" אינו "פועל", אלא "מופעל" על ידו ית"ש. והרי שהתפילה פועלת בעולמות העליונים מ"מ, אלא שלפי מבט הבחירה "אני" פועל זאת, ולפי מבט הידיעה השי"ת פועל זאת. והבן שלפי מבט הידיעה אף התפילה מכלל הידיעה היא. אולם בערכנו התפילה מכלל הבחירה היא, זולת אצל יחידי סגולה ממש ששכינה מדברת מתוך גרונם ממש כמשה רע"ה. וזו תפילה שאינה נובעת מן הרצון הפרטי שלי לשנות, אלא כביכול מו- נעת מרצונו ית"ש.

מכתב ז'

שאלה

מהו שהזהירו חז"ל בכמה מקומות להיות האדם חס על ממנו. וכדתנן בערכין כח,א: "א"ר אלעזר בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו, על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו". וכן בחולין פד,ב: "מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאבדן, ילבש כלי פשתן וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמהן", ופירש"י: "ולפי דר' כנו למדנו שהעושה אלה מאבד ממון ויזהר אדם מהם". ומ' בואר שאם לא יזהר הרי הוא מפסיד לעצמו. כיצד מתישבים הדברים במבט של אמונה?

תשובה

יש בחינת זמן, ויש בחינת נפש. ופעמים שמדרגת הזמן למע' לה מן מדרגת הנפש, ופעמים להיפך. והנה כתב הרמח"ל בס' פרו "דעת תבונות", שבכל הדורות שולטת הנהגת המשפט, ובסוף ימי הגלות שולטת הנהגת היחוד. ומעתה ברור, שמצד הנהגת הזמן בכל הדורות - נהגו ואחזו בהנהגת המשפט (מצד חיצוניות ההנהגה, אולם פנימיות הנפש אינה שייכת לזמן). משא"כ בסוף ימי הגלות, עיקר האחיזה בהנהגת היחוד.

ודבר זה הוא יסוד גדול, עמוק ורחב, שמוליד הסתכלויות רבות. ולנידון דידן, הנהגת המשפט ענינה לפי הבחירה, ולכך נוהגים בצורה של בחירה ברובי העינים, וא"כ נמצא שאני צריך לדאוג בעניני גשם יותר מצד ההשתדלות.

אולם מצד הנהגת היחוד, זה אינו אור שתלוי במעשה בנ"א, ואז עיקר הדבקות באמונה. וע"ז אמרו: "בא חבקוק והעמידן על אחת, צדיק באמונתו יחיה", וכבר ביארו רבותינו שדברי חבקוק אלו נאמרו בעיקר על דור האחרון. קיצרנו בדברים, אולם הם עמוקים מאד. זולת ביאור זה, יש עוד ביאור בדברי חז"ל הללו, ועיין במפרשי האגדות.

מכתב ח'

שאלה

נתבאר במכתב הקודם אודות המותרות, דמצד השלא לשמה שבנפש וכן מצד גופו, לעולם חיבור לחומר יש בו סכנה, אף כאשר כוונתו לש"ש, כי בודאי אינו יכול שיהיה לש"ש גמור. וא"כ לכאורה אין זה ענין למותרות בלבד, אלא ה"ה לכל עניני החומר כאכילה ומלבוש וכיו"ב, ואף מה שנצרך לכדי חיותנו - יש בו סכנה. וא"כ מה נשתנו המותרות. שהרי השלא לשמה קיים בכדי חיותנו כמו במותרות, והלשמה - גם במותרות אינו חסרון. וא"כ מה נשתנו אלו מאלו, ומהי עבודתנו בזה?

תשובה

לשמה בחינת ידיעה, ושלא לשמה בחינת בחירה, והבן מאד. ומצד בחינת שלא לשמה יש בחירה. וככל שהאדם מרחיב את השלא לשמה על ידי ריבוי של מותרות, מרחיב את הבחירה. ובעומק מרחיב את האני הפרטי, שהוא סוד הבחירה. ודי לו לאדם להתנסות עם הבחירה שהקב"ה נתן לו, ולמה להרחיב את נקודת הבחירה שבזה מתרחק מהקב"ה.

ובאמת אמרו "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אע"פ שלא לשמה" וכו' (פסחים נב). וענינו, שתמיד יש בנפש בחינת שלא לשמה. אלא שעבודת האדם להקטין את בחינה זו בנפשו, ולא להרחיבה.

המותרות מחד יכולים להרחיב את הלשמה של האדם, כמ"ש חז"ל (ברכות נז, ב): "שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן, דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים". אולם מאידך בודאי שיש כאן הרחבת השלא לשמה ג"כ, והדבר עומד בשקול גדול מאד.

מכתב ט'

שאלה

עוד אודות המותרות, נתבאר במכתב הקודם שכלל שהאדם מרחיב את השלא לשמה ע"י ריבוי של מותרות - מרחיב את הבחירה. ודי לו לאדם להתנסות עם הבחירה שהקב"ה נתן לו וכו'. ולכאורה כל ענינה של הרחבת הבחירה ע"י האדם הוא מצד עולם הבחירה, שבוחר להרבות לו נכסים יותר מכדי צרכו, ובזה מרחיב את השלא לשמה, וממילא מרחיב את נקודת הבחירה. אבל האמת מצד עולם הידיעה - שכל ריבוי נכסיו וכל מיני מותרות שיש לו, לא האדם פעל, אלא הוא ית' פעל הכל. ונמצא שתוצאת המותרות שהוא הרחבת הבחירה - הוא דבר המוכרח אצלו, ואינו תוצאה של בחירתו הראשונה שחשק במותרות.

תשובה

כשם שבדעה יש מקום לידיעה ולבחירה, כן בהרגשת הנפש. וחלק הנפש שמרגיש את הבחירה, אסור לפתח אותו אלא לצמצמו. ומכיון שמצד חלק זה מרגיש שהוא בחר בזה, וזו הרגשת אמת, לכך אין לעשות כן. כשם שהדברים אמורים בהלכות לבבות, כן הם אמורים בהלכות דעות.

מכתב יב

שאלה

באור"ח הק' עה"פ "וימער אובן ויצילהו מידם", שהצילהו מיד הבחירי, שיכול בעל בחירה להזיק מה שלא נגזר על האדם, משא"כ בבע"ח שאין בכחם להזיק רק מה שנגזר על האדם (ומקורו מהזוה"ק ח"א קפה, ב): "בגין דהכא אתר דנחשים וע' קרבים, אי איהו צדיקא קב"ה ירחיש ליה ניסא, ולזמנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לבר נש וישתזיב מנייהו, אבל כיון דית' מסר בידא דשנאוי, זעירין אינון דיכלין לאשתזבא, ובגין כך אמר למען הציל אותו מידם, מידם דייקא". ע"ש. ולכאורה צ"ב איך יתכן דבר זה. וגם שלכאורה הרמח"ל בקל"ח פתחי חכמה (תחילת פתח ב) דחה אפשרות זו שכתב: "ואימא שה' רצון העליון רוצה שיהיו השליטות העלולות ממנו מונעות כביכול את כחו", וכו', ודחה זה לומר שאינו כן.

תשובה

ענין זה שנוי במחלוקת גדולה, כנודע. ובאמת "אלו ואלו דברי אלקים חיים". ועומק הדברים, שהרי מצד הידיעה של מעלה מן הבחירה, לא היה ראובן פועל כלל. אולם באמת זה כל סוד העבודה לפי מבט הבחירה.

ולכך עבודת האדם - מחד להאמין בבחירה, ולפעול ככל גדרי התוה"ק. ומאידך, להאמין בידיעה, ולדעת שלא פעל כלום, אלא "הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים" דייקא. ועי"ז מגיע לביטול אמיתי, כי אינו פועל כלל. וזהו סוד עומק השגת מידת מלכות שבנפש, שנקראת "לית לה מגרמה כלום" ממש.

מכתב יג

שאלה

א) אודות מה שנתבאר במכתב הקודם (יב-א) בדברי האוה"ח והזוהר הק', בענין וישמע ראובן ויצילהו מידם, אבאר את התשובה לפי הבנתי. דלפי מבט הבחירה ראה ראובן להשליכו ליוסף לבור, דאף שנחשים ועקרבים יש שם, מ"מ הם אינם בכוחם להזיק אף במבט של עולם הבחירה, לפי שאינם בעלי בחירה כלל. משא"כ בני האדם, אע"פ שמצד הידיעה גם הוא אינו פועל כלל, מ"מ כפי מבט הבחירה יכול הוא לבחור ולה'

שו"ת בענין בחירה וידיעה

צוות, דאתיליד בשבת מתקרי קדישא.. דאין זה בידי שמים כי אין הקב"ה רוצה לשנות הלוח המזלות". מהו ענין זה של המזלות, ולא יזה בחינה הוא שייך?

תשובה

יש ג' בחינות: (א) בידי אדם, בחירה. (ב) בידי שמים, כלומר שב"ד של מעלה דנים בזה, וזה נקרא בבחירת ב"ד של מעלה. (ג) דבר שאינו בשליטת נברא כלל, וזה נקבע בראשית הבריאה על ידו ית"ש. וזה נקרא מזל, ובלשון המקובלים נקרא עתיק, וביתר דיוק - רישא דעתיק, ג"ר, רדל"א. (עין קל"ח פתחי חכמה, בביאור מושגים אלו).

שאלה ב

בספר דרך ה' לרמח"ל בענין ישראל ואוה"ע (ח"ב פ"ד) כתב: "והנה מתחילת הבריאה נזמנו כל הדברים להיותם כך, אם יהיה שיחטא האדם, וכמו שנבראו כל שאר ההזקים והענשים על התנאי וכמאמרם ז"ל". ולכאורה זה נראה כעירוב פרשיות של ידיעה ובחירה, דאי מצד הידיעה אינו תלוי בבחירת האדם כלל, ואי מצד הבחירה, תנאי זה למה לי?

תשובה

לא הובן לי מה קשה על צד הבחירה, והרי מצד בחינת הבחירה - הרע מותנה אם יצא מן הבכח לבפועל, או ישאר בכח.

שאלה ג

בספר בלבבי משכן אבנה (ח"ג) נתבאר שצריך האדם להסתר תכל על עצמו במבט של בחירה, ועל חברו במבט של ידיעה, וכדמצינו אצל דוד המלך ע"ה שאמר "ה' אמר לו קלל", ואעפ"כ מצינו לדוד שצוה לשלמה בנו להפרע מן המקלל. אכן דוד ודאי נתכוון לתועלת נפשו של שמעי. אלא שיש לשאול במילי דעלמא לעולם לא יתבע האדם נזק שנגרם לו ע"י חברו, אחר שראוי להתבונן בו במבט של ידיעה, ואם רוצה בתיקון נפשו של חברו - ימחל לו, ותו לא מידי.

תשובה

הוי כהלואה, והרי שאינו תובע מחמת ש"הזיק", אלא מחמת שגדר מזיק יצר חיוב ממון, ועתה הוא חיוב ממוני. ואף שחיי לקו האחרונים בין חיוב הלואה לחיוב מזיק, יש הבדל ויש השתוות, ופשוט.

שאלה ד

עה"פ: "ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא" (שמות ד, יד), אמרתי כי הנה מפורש ענין הידיעה והבחירה בפשוטו של מקרא, דאף שנתן לו הקב"ה הבחירה שידבר הוא, עם כל זה אמר ידעתי שלא כן יהיה, אלא אהרן יהיה המדבר. אלא שהוקשה לי, למה נדחק הרמב"ן שם שלא לפרש כן, שכתב: "כלומר גלוי לפני שידבר בעבורך כרצונך

זיק באופן שיראה שמזיק גם למי שלא נגזר עליו שיוזק. ולפי מבט זה ראה ראובן חובת ההצלה שלפניו, להצילו מיד הבחירה וליתנו ביד האיני בחירה.

(ב) ועד"ז יש לבאר לכאורה גם מה שארז"ל (כתובות ל, א): "הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים שנאמר (משלי כב) צינים פחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם", וכבר הרחיב בזה הרמח"ל במס"י פ"ט, דמצינו שחייבו חכמים בכל מקום שישמור האדם את עצמו שמירה מעולה, ולא ישים עצמו עצמו בסכנה אפילו הוא צדיק ובעל מעשים. והוסיף בהמשך דבריו, שהמפקיר עצמו לסכנות הרי הוא עלול להנזק מצד הסכנה המוטבעת בדבר מפני חסרון שמירתו. ע"ש. ומכל זה מתבאר, דהמפקיר עצמו לסכנות הר"ז מסכן עצמו להנזק, ואע"פ שלא נגזר עליו, שזהו כביכול אינו ביד"ש. וע"פ הנ"ל יבואר, דכל זה הוא רק לפי מבט הבחירה, כי בהיות האדם מצווה לשמור עצמו, ובבחירתו לקיים ציווי התורה בזה, הרי שבאם לא ישמור עצמו יוכל להגיע לו נזק באופן שיראה שבא לו בטבע כפי אשר הטביע הבורא ית' בענין הסכנות הטבעיות, משא"כ שאר נזקים שאינם תלויים בבחירתו של אדם, כגון שבאו לו באונס וכיו"ב, על אלו אמרו הכל ביד"ש, דזה אינו שייך כלל לעולם הבחירה, רק לידיעה שלמעלה מן הבחירה.

תשובה

דבריק נכונים, ובפרט מש"כ באות ב. אולם בעומק אין לאדם נידון כלל מה יצא מפעולתו או מאי פעולתו - נזק, שכר וע"נ, וכו'. אלא עליו רק לברר מה הדין באופן זה, וזולת זה אין נפק"מ מה התוצאה, מי אחראי וכו'. וזו נקודה פנימית הנפש שלמעלה מן שאלת ידיעה ובחירה, וזו מידת התמימות השלמה.

מכתב יד

שאלה א

בגמ' נדה טז, ב: "אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו, ונוטל טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא עליה, גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני, ואילו רשע או צדיק לא קאמר, כדר' חנינא דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". ובתוס' ד"ה הכל בידי שמים, כתבו בקיצור ענין הידיעה והבחירה. שהקשו: "והא חזקיה חזא דהווי ליה בני דלא מעלו, אלמא דנגזר קודם לידה שלא יהיו יראי שמים". ותרצו: "וי"ל שהראהו מה שעתיד להיות". ע"ש. הרי שכתבו בקצרה כל ענין הידיעה והבחירה, דאף שהראהו עתיד, אעפ"כ אין זה סותר לבחירה, דמצד האדם הדבר בידו אם יהיה צדיק או רשע. אולם מה שהוסיפו לתרץ לא נתברר אצלי, וז"ל: "ועוד, דהרבה דברים תלוי במזל כדאמר בשלהי שבת (קנא, א) מאן דאתיליד בצדק יהא צדקן במ

השניה, דמה שגזרו על האדם בבי"ד של מעלה אפשר לו לבטל בכח התפילה, והכל מצד הבחירה.

עוד בענין זה של בחירת בי"ד של מעלה, האם גם דין האדם בר"ה הוא בבחינה זו?

תשובה

נכון. וכן בדין ר"ה הכל רק מצד הבחירה, כי מצד הידיעה הכל צפוי מראשית הבריאה.

מכתב י"ז

שאלה

בענין מדה כנגד מדה, הנה בספר בלבבי ח"א מבואר: "ובכל איבר ואיבר שאדם חטא בו, כנגד כך הוא נענש ולוקה באבר זה.. ובאם אגנוב בידי זו בהכרח שידי זו תענש, אם בפצע אם בהתיבשות". האם לעולם זהו המבט, שכאשר באים יסורין על האדם יבדוק מעשיו לפי אותו אבר שנתסר בו, ואם יש לחנך כך את הבנים.

גם יש לדעת, האם הסתכלות זו אינה סותרת את הנהגת היחוד, אשר היא השולטת בדורנו כפי שבורר לעיל (מכתב ז-א).

תשובה

בחינת מדה כנגד מדה היא בחינת הנהגת המשפט שמושרת ב"ז"א, ומי שמדרגתו (או שורש נפשו) ב"ז"א צריך לנהוג כן. משא"כ מי ששורשו בכתר, בהנהגת היחוד, באופן כללי אין זו עבודתו. סוף כל סוף מצד ההתלבשות צריך לנהוג כן לפי רקים בסוד מלכות של עולם עליון שיוודת להאיר לתחתון. ולכך אף בזמננו יש מקום לנהוג כן לפרקים.

(שו"ת מאסיפת מכתבים בין תלמיד והרב, שליט"א
תשס"ד - תשס"ט)

לאהבתך, ואפילו לא ציויתיו". ולכאורה למה לא פירש ענין הידיעה כפשוטו?

תשובה

כל התורה מתפרשת הן לפי הידיעה, והן לפי הבחירה. ועל דרך כלל, מכיון שאנו בעוה"ז - עולם הבחירה, דברו לפי מביט הבחירה.

שאלה ה

בקל"ח פתחי חכמה פתח ז, במש"כ: "שהנשמה היא על כל פנים ברואה, ואינה אלקות, ויתכן בה צורה ודמות ותמונה דקה, אלא שתהא צורה רוחנית, שלא כצורת הגוף, אך אין שום מונע לומר שיש בה צורה ותמונה דקה". כיצד הדברים מתישבים עם מה שאמרו שהנשמה חלק אלוך ממעל?

תשובה

עיין בסוף הספר בלבבי משכן אבנה (ח"א) בתוספת.

מכתב ט"ז

שאלה

א. בספר בלבבי משכן אבנה ח"א: "יש לידע, שאף שבודאי בכחה של התפילה לפקוד עקרות ולרפאות חולים, ולפתוח שפע של ברכה ופרנסה בגשמיות וברוחניות, ודרכה אפר להשיג כל מילי דמיטב". ויש להתבונן בכח התפילה לבטל גזרות, באיזה בחינה מדובר, כי מצד הידיעה כבר ביררנו שלא יתכן לומר כן, כי במבט זה לא האדם פועל ולא התפי" לה פועלת כלום. אלא הכל מצד הבחירה, רק שצריך להבין שאף שפעולת התפילה מצד הבחירה היא, מ"מ הגזרה היא לכאורה מצד הידיעה, וא"כ כיצד יבטל זה את זה. אולם לפי מה שנתבאר לעיל (מכתב יד-א) שיש ג' בחינות: "א. בידי אדם, בחירה. ב. בידי שמים, כלומר שב"ד של מעלה דנים בזה, וזה נקרא בבחירת בי"ד של מעלה. ג. דבר שאינו בשליטת נברא כלל, וזה נקבע בראשית הבריאה על ידו ית"ש. וזה נקרא מזל". א"כ י"ל שמה שהתפילה פועלת הוא בבחינה

יש לשלוח בקשה
לכתובת:
bilvavi231@gmail.com

לקבלת העלון השבועי
בדוא"ל
לפי סדר הפרשיות,

שולחן ערוך עם ביאור בלבבי משכן אבנה

סימן טו' - סעיף ב': אינו יכול ליקח הכסף כמו שהוא עם הציצית (ויש גורסים הציציות) ולתופרו בבגד אחר, משום דעל כנפי בגדיהם בעינן וכסף זה לא היה מבגד זה בשעת עשיה.

בירור הלכה - סעיף ב'

והנה בטעם הדבר מדוע נצרך שהיא הכסף מבגד זה בשעת העשיה, כי ציותה תורה לתת הציציות בכסף, ולכך אין זה מן החשיבות שינתן הציציות במקום בבגד שאינו חשוב, ולכך אם בשעת העשיה כסף זה לא היה חלק מן הבגד, אזי אף שאח"כ נתחבר הכסף לבגד, אולם הוא טפל לבגד ואינו מעיקרו של בגד, ונמצא שניתן הציציות במקום שאינו מעיקר הבגד ואינו חשוב, ולכך אין לנותנו שם. זהו טעם אחד מדוע אין לתת הציציות בכסף שאין עיקר מתחילה מהבגד.

ולפ"ז יש לדון, שהרי יש כאן ב' טליתות, טלית ראשונה, וטלית שניה שממנה לקח כסף כדי לחברו לטלית ראשונה, ומהו עיקר הבגד ומהו הטפל. ומדברי האחרונים נראה בזה כמה מהלכים, ומחלוקת לדינא.

א. כתב בערוך השולחן (אות ח) וז"ל, ודע שיש שרוצים לומר, כשיש בכהנף שיעור טלית החייבת בציצית, שרשאי לתופרה מטלית אחרת, ולא קרינן בהציצית שבכסף ולא מן העשוי בפסול, כיון שיש בה עצמה שיעור ציצית וכו'. ונ"ל דכל שיש שם כסף עליה נפסלה ציציותיה בהתחברה לבגד אחר, והיינו כשיחבר "מיעוט לרוב", דהבגד נקרא ע"ש הרוב, וממילא דהמיעוט נקרא כסף, ואין כאן על כנפי בגדיהם, אבל כשהוא הרוב וחובר להמיעוט, כשר, דאין זה כסף אלא עיקרו של בגד, וצריך שבהמיעוט לא יהיה בו ציצית, כנלענ"ד, עכ"ל. ולדבריו אם היה שניהם שווים, ולא רוב ומיעוט, א"א לקרוא למחצה כסף, וכשר, ודו"ק.

ב. כתב בשו"ע הרב (סעיף ז) וז"ל, אם יש בה שיעור טלית שחייבת בציצית, אין צריך להתיר הציצית כשיתפרנו בבגד אחר שיש בו כבר ג' ציצית תלויים, שהרי בשעת עשיית הציצית היה הכסף מחובר לעיקר הבגד, דהיינו לחתיכה זו, כיון שיש בה שיעור טלית אזי היא נקראת עיקר הבגד, עכ"ל. ולדבריו כל שאין בחתיכה זו שיעור טלית אזי אינו נקרא "בגד", אולם אם יש בו שיעור טלית נקרא "בגד", ולכך כסף זה חשיב על כנפי בגדיהם, שאף החלק הנוסף שיש בו ציצית אחת נקרא בגד, והבן. והיינו שהן החלק הישן והן החלק החדש, נקרא בגדיהם.

ג. נראה שאם בישן יש ג' ציציות, ובחלק החדש הנוסף יש רק ציצית אחת כמ"ש בשו"ע הרב הנ"ל ועוד מפרשים (ודלא כהגירסא ציציות, אלא ציצית, ודו"ק), אזי מה שיש בו רוב ציציות נקרא בגד, ומה שאין בו רוב ציציות אינו נקרא בגד אלא טפל לבגד (וקצת חידוש לומר שנקרא כסף, אלא העיקר שאינו נקרא בגד אלא טפל לבגד). אולם אם יש בכל אחד מן הטליתות הן הישן והן החדש ב' ציציות, כל אחד נקרא בגד וכשר, ודו"ק.

בירור הלכה - סעיף ב'

אם לוקח בגד עם ציצית עם ב' כנפות, שהוא שווה בגודלו לפחות לבגד שמחבר אליו ויש בו שיעור ציצית, עושה כדין לכו"ע

פירוש על דרך הסוד - סעיף ב'

כתב הרמ"ק (פרדס רימונים, שער כג, פרק יא, ערך כנפים) וז"ל, פירש הרשב"י ע"ה במקומות רבים, כי ארבע כנפים הם שם אדני, וארבע פנים שם ידו"ד. והכוונה כי כמו שהכנפים הם לכסות הפנים, כן שם אדני"י מכסה ומסתיר לשם צ"ן כנודע. ויקרא זה פן, וזה כנף (כ-פן), וכו', עיי"ש. ועיין תחומא (כי תאלף אות יא). והבגד של ציצית כתיב ציה אשר "תכסה" זה, לכן עיקר מקום הציצית בכסף, שהוא כיסוי של הכיסוי, ודו"ק שעל כנפי הכרוצים כתיב (ישעיה, ו, ג) צשתים יכסה פניו וצשתים יכסה רגליו. והרי שהכנפים עומדים לכיסוי.

ובכללות, הכסף הוא מלכות, צחינת קרן, וכמ"ש הרמ"ז (דברים) וז"ל, כל דל"ת היא סותמת וסוגרת, והיא כנף הארץ, שר"ל מקנה האחרון שלה, וגם מילוי ארץ, אל"ף רי"ש נד"י, גימט' דל"ת, וזהו כנף הארץ, הקנה שצמלת הארץ, היינו מילואה המכונף זה, ועל דרך (ישעיה, ל, כ) לא יכנף שהוא לשון כנופיא (ספר השורשים, ערך כנף), עכ"ל.

וז"ל ספר השורשים לרד"ק, ערך כנף, קנה הבגד מלמטה יקרא כנף וכו', על ציצית הכנף (במדבר, טו, לח) על ארבע כנפות כסותך (רות, כב, יב) וכו'. ולא יכנף עוד מוריד (ישעיה, ל, כ), לא יאסף ולא יעדר, ודומה לו בלשון רבותינו ז"ל שקורין לאספיפת העם ועצרתם כנופיא (יומא, נא, ע"א), עכ"ל. והיינו שסוף הבגד כונס בתוכו את כל הבגד. ולכך כנף שנחתך מבגד אחר וחוזר לבגד זה, אינו כונס כל הבגד בתוכו, כי אינו מן הבגד עצמו, והבן.

ואמרו (זוה"ק, ח"ג, קעה, ע"א) כתיב (ישעיה, כד, טז) מכנף הארץ ומירות שמענו נבי לנדיק ואומר רזי לי וגו', מכנף הארץ, דא כנף ציצית, דאיהו כנף הארץ. ושלמות לשון הפסוק הוא, רזי לי רזי לי אחי לי בגדים בגדו ובגד צוגדים בגדו. והיינו בגד שחייב ציצית על כנפותיו, ואין לו ציצית, הוא צחינת אחי לי בגדים בגדו ובגד צוגדים בגדו. ועיין נועם מגדים (שלח, ד"ה דבר וכו' לדורות; ד"ה ועל דרך). אולם בגד שיש בו ציצית, מתגלה בו רז. עיין רש"י שם. ועיין אכן עזרא (נפניה, ג, יא; דניאל, ג, יט). ועיין עוד מלצ"ס (ישעיה, שם). וספר השורשים לרד"ק (ערך רזה). ועיין עוד סנהדרין (נד, ע"א), וברש"י שם.

וכתב בצנ' יהודה (סנהדרין, שם) וז"ל, הצת קול נקטה לשון רזי לי רזי לי, כי רז"י זהפוך אמוון, זיר, שהוא כתר, ורמוזה דעתה תפארת ומלכות לא הגיעו למדרגת שני מלכים ככתר אחד, אלא הם שני כתרים, וזהו זיר כפול, עכ"ל.

ונמצא לעיל (סעיף א) שקוד קשירת הציצית הוא צמוד כתר, קשירה - התרה, כללות ההפכים. ומקום הקשירה בכסף, שהיא צחינת מלכות, שהיא כונפת וקושרת הבגד כנ"ל. וע"י הקשירה של הציצית מאיר זה אור הכתר, צמוד כתר מלכות.

שער פרצופי ז"ן דרוש ג'

סוד הנקרא ח"י שהוא סיום וקץ הגוף: כלומר קץ הגוף מת-גלה ביסוד, ואע"פ שהגוף ממשיך עד כפות הרגלים, אלא כפי שכבר התבאר שהרגלים הם נמצאים לבר מגופא, ואע"פ שגם היסוד בכלל זה דהרי הוא שייך לרגליו, שהם נה"י, מ"מ ברית וגוף כחדא חשיבי כפי שיבואר בלשון הרב להלן, נמצא שיש מעלה עצומה נוספת לקו האמצע, שסיומו הוא חלק מן הגוף עצמו ואינו לבר מגופא כקוי הצדדים שסיומם הוא 'לבר מגופא'.

ואמנם הידים עצמם מתפשטים למקום היסוד ויתר על כן למקום הרגלים שהוא מקום 'לבר מגופא', מ"מ הוא מדין התהפכות הידים, כלומר לפי צורתן השורשית הם פונות כלפי מעלה וא"כ מקום סיומן הוא במקום הכתפים, נמצא שהרגלים לבד שהם נו"ה הם 'לבר מגופא'.

נמצא לפ"ז שקו האמצע מתפשט יותר למטה מאשר קוי הצדדים, כלומר מצד ההתפשטות לתוך גופא שהוא עד מקום היסוד, משא"כ קוי הצדדים המתפשטים בסיום הגוף שהם כפות הידים הם למעלה מן היסוד כפי צורת הידים השורשית, ואולם יש התפשטות יותר לתתא שהוא במקום הרגליו אך היא התפשטות לבר מגופא. והוא מה ששורש קו האמצע הוא בסוד אריך, שהוא מתפשט עד סוף הקומה, ויתר על כן הוא משורש הקו העליון הנמשך מאור א"ס, דנהי דהשתא מתפשט רק עד עיגולי עתיק אך לעת"ל הוא יתפשט עד לתתא ויבקע משם לאור א"ס הסובב.

אמנם אורות הדעת דמצד אבא המלוכש ביסוד דאבא מת-פשט גם הוא דרך קו האמצעי, ואמנם להיות יסוד דדוכרא ארוך הוא מתפשט יותר למטה ממקום סיום יסוד אבא והוא יורד ונמשך עד היסוד דז"א: כי אורות הדעת דאימא מת-פשט רק עד חזה דז"א ששם דעת דנוק' שהוא מקום רחל, אך יסוד דאבא יורד עד יסוד דז"א.

ואמנם הנ"ה נתבאר שכ"א מהם יש בו ג"פ והיסוד אין בו רק ב"פ בלבד והם היסוד וראש העטרה שבו: בהגדרה כוללת היינו יסוד דדוכרא דייקא, אך יסוד דנוק' אינו אלא פרק אחד. ואולם כבר התבאר שיש גם הבחנה ביסוד דדוכרא יש בו ג"כ ג"פ ואזי יסוד דנוק' יש בו ב' פרקים, ואכמ"ל.

ואע"פ שמתחלק לג' שלישים אינם רק ב"פ אלא שמתח-לקין לג"ש: התבאר בענין הגדלת הז"א, וכפי שיבואר מיד בדברי הרב, שאחת ההבחנות שנעשה לו ג"ר הוא ע"י שהחג"ת והנה"י דיליה נחלקו לג' שלישים, ושליש אחד של חג"ת עלה להיות ג"ר, וכן שלישי של נה"י עולה לחג"ת, ונשארו למדרגה התחתונה ב' שלישים, ומאימא ג' שלישים.

נמצא שמדרגה שיש בה ב' שלישים נעשה ממנה ג' שלי-

ואח"כ מהחזה ולמטה יוצא אור הדעת מגולה לגמרי בלתי לבוש כלל ביסוד דאמא כי כבר נגמרה ונסתיים כנ"ל: כפי שהתבאר לעיל, שיסוד דאימא מתלבש עד דעת דז"א, במקום הכתפיים של ז"א, ועטרת היסוד דאימא מתלבש עד חזה דז"א, ולכן מהחזה ולמטה יוצא אור הדעת בלתי לבוש.

ואז האור יוצא ומתרחב (דרך נקב) בלי עיכוב מסך וכי סוי, ואז מתרחב כלי הגוף הנקרא ת"ת ונעשה רחב יותר משאר הספירות: וכפי שהוזכר לעיל שהוא מסיבת עטרת יסוד דאימא שנקרא רחובות הנהר, וכפי שיתבאר בפרק הבא שמכח כך מתגלה גילוי של אור במדרגת הלב, סוד דעת שבלב, והוא שאמרו רז"ל 'רחמנא ליבא בעי', והיינו שמשם האור יוצא מגולה לגמרי, בלתי לבוש כלל, והיינו דעת דאימא שמתפשטת ומתגלה בליבו של אדם, והבן.

אמנם גם בקו ימיני יש שינוי מיניה וביה, וכן בקו שמאלי מיניה וביה, והוא כי אמצע קו שהוא החסד או הגבורה הם בחי' הזרועות והם יותר דקים מן הקצוות הקוין שהם השו"קיים והברכיים שהם עבים יותר מן הזרועות, והסבה הוא ע"ד הנ"ל כי למטה החסדים שהם אור הדעת מתגלים לכן מתרחב הכלי, אבל אינו כ"כ בגלוי ובהתרחבות כמו בגוף עצמו ששם עיקר הגלוי אורות הדעת ומקום התרחבותם: והיינו כי יוצאים לחוץ בצפריני הידים וחוזרים ונכנסים בירכין, אולם אינו בהתרחבות כמו בגוף עצמו שהוא קו האמצע, ששם עיקר הגילוי של הדעת.

והיינו כפי שהתבאר לעיל, שיש הבדל יסודי בין הקוים דימין ושמאל לבין קו האמצע, כי קו ימין שהוא חח"ן שהוא התפשטות החכמה, וקו שמאל שהוא בג"ה שהוא התפשטות הבינה, הם בחינת הקצוות שאינן מגיעים לנ-קודת האמצע, דאור הקצוות הם לקצוות בלבד, לעמת כך קו האמצע שהוא עיקר התפשטות הדעת הרי הוא מתפשט נמי לידיים, ולכן בסוד 'ויפוזו זרועי ידיו' יצא גם אור הדעת ולא רק החכמה והבינה. ומחמת כן נמצא שקו האמצע הוא בין באמצע ובין בצדדים, לכן כאשר הדעת מתפשט מהחזה ולמטה בלא לבוש הוא מתרחב גם לצדדים, נמצא שזה גורם שגם בצדדים שהם במדרגת הקוים יתגלה למטה התרחבות, והיינו בשוקים ובברכים.

והנה מהחזה דז"א ולמטה אז מתגליון אורות של מוח הדעת האמצעי שהיה מלוכש תוך יסוד דאמא כנ"ל והם בחי' ה"ח וה"ג, וה"ח מתחלקין בחג"ת נ"ה דז"א ה"ה' בה', והה"ג כולן נכלין ביסוד של ז"א: הוא מה שכבר התבאר בדרושי הצלם שהחסדים מתפשטים בה' ספירות חג"ת נו"ה וחוזר רים ועולים, והה"ג יורדים למקום היסוד דז"א.

וז"ס יצחק אותיות ק"ץ ח"י, כי הה"ג הנקרא יצחק הם בי-

^א דלעיל התבאר שיש מעלה לקו האמצע מצד שהאור שלו אינו יוצא לחוץ וחוזר ונכנס, אלא מתפשט עד סיומו.

עליון יותר ממדרגתו, ומכח כך נעשה אף שורש להעלאת הצדדים.

והיינו דנהי דאמת הוא דכל העולמות משתלשלין מלעי לא לתתא וחוזרים ועולים מתתא לעילא, אולם מה שמ' תגלה כאן בסוד קו האמצע שהת' נעשה דעת והיסוד נעשה ת'ת, מתגלה שהוא משורש הקו העליון ששורשו באור א"ס, כלומר שורשו עליון יותר ממדרגתו, והיינו שבקו האמצע אינו מדין השתלשלות וחזרתו לעילא, אלא הוא סיבה עצמית של יניקה של עולם תחתון מעולם עליון והוא מסיבת יניקת הקו מאור א"ס, אור א"ס דייקא. והיינו דכל מדרגה עולה למקום של עליון כי העליון בערך לתחתון הוא נקרא א"ס כנודע.

והיינו דהשורש המתגלה בקו העליון הוא שיש לו שייכות באור א"ס הסובב שהוא למעלה ממקום הגבול, ולכן מכח שורש זה כל מדרגה עולה למקום שמעבר לגבולה שלה, והבן.

וכעד'ז הוגדלו בחי' ב' קוין ימין ושמאל, כי תחלה לא היה בכל קו רק ב'ס בכל קו, ואחר כן הוגדלו ונעשו שלשה ספי' רות בכל קו מהם, אלא שיש הפרש ביניהם, כי חסד ונצח שבקו ימין, וגבורה והוד שבקו שמאל, כל מדה יש בה ג'ש ממש שהם ג'פ נפרדין זה מזה בכל ספירה מהם, וכנזכר בזוהר פרשה ויחי דרנ"א בענין י"ב שבטים הנכללין בד' ספירות אלו וכנגד ד' דגלים. אבל היסוד אע"פ שנחלק לג' חלקים אינו רק ב'פ לבד, ונמצא כי כאשר השליש העליון של היסוד נעשה ממנו ת'ת בעת ההגדלה כנ"ל אין השליש ההוא בחי' פרק שלם בפ"ע, ולסבה זו אע"פ שנעשה ממנו ת'ת עדיין נקרא יסוד, כי לא נפרד, ויש לו התקשרות עם היסוד: מונח כאן הגדרה עמוקה נוספת, שעל אף שהיסוד מתחלק לג' שלישים ונעשה החלק העליון ממנו ת'ת, מ"מ אינו שלישי גמור של ת'ת, כי הרי ביסוד יש בו רק ב' פרקים, והרי אין לך דבר שאין בו ב' שלישים, והוא משורש הז"א שהיה תלת גו תלת, א"כ מוכרח שישאר ליסוד עצמו ג'ש ועולה ג"כ שלישי עליון להיות ת'ת, א"כ בהכרח שאינו שלישי גמור של הת'ת, וע"כ גם החלק הזה שעלה להיות ת'ת הוא עדיין במדרגת יסוד, ונקרא יסוד.

וז"ס מ"ש פרשה פנחס רכ"ג דגוף וברית חשבינן חד: והיינו שאע"פ שעלה היסוד למדרגת יעקב מ"מ הוא עדיין במדרגת יוסף, ולכן הגוף וברית, יעקב ויוסף, נחשבינן כחד לעולם.

לפ"ז נבין, שיוסף שנקרא 'בן זקונים', כלומר הוא נקשר לאביו, בסוד 'ונפשו קשורה בנפשו', שורש הדבר הוא כי מחד היסוד עולה למקום הת'ת, ומאידך הוא עדיין במדרגת היסוד, ונקרא יסוד, כלומר אינו רק חיבור בעלמא, אלא הוא התקשרות מחמת עלית היסוד למקום הת'ת, ועדיין חשוב כיסוד, נמצא שיש לו שם גם מדין היסוד וגם מדין התפארת, והבן.

לפ"ז נבין את העומק העצום של יציאת מצרים, שיוסף הקדים וירד למצרים לבדו, כלומר אז היסוד ירד למ-

שים. והשורש לזה הוא מדברי הגר"א שבז"א עצמו יש א"א דיליה וז"א דיליה, והיינו דהתפארת נקרא א"א דפ'רטות ויסוד נקרא ז"א דפרטות, נמצא שהיסוד שהוא ב' פרקים שהוא ז"א דפרטות, הוא שורש ההגדלה של ז"א להיות כא"א ג' שלישים.

ובזה תבין מ"ש כי תחלה בזמן היניקה לא היו בז"א בקו האמצעי שלו רק ת'ת ויסוד בלבד, וכאשר הגדילו המוחין דז"א אחר עיבור ב' אז נתהווה מאלו הב' נעשה גם בחי' הדעת דז"א והיה בקו האמצעי דז"א ג"ס דת"י. והיה בזה האופן כי הנה מתחלה היה בו ת'ת ויסוד לבד וכל אחד מהם תחלקהו לג'ש ונמצא ו"ש, וכאשר הוגדלו ונעשו בחי' הדעת היה באופן זה כי הו"ש נחלקו לג' חלקים ב"ש דת'ת נעשה ממנו הדעת וב"ש האמצעים שהם שלישי תח'תון דת'ת ושליש עליון דיסוד נעשה מהם ת'ת דז"א וב"ש תחתונים דיסוד נעשה מהם בחי' היסוד: והיינו שהיסוד שהוא ב' שלישים בלבד ומ"מ הוא נעשה ג' שלישים, הוא השורש של הגדלת ב' שלישים לג' שלישים דכל ספירה וספירה דז"ק דז"א.

עומק הדבר הוא כי יש ביסוד בחינת איבר חי ובחינת איבר מת, ובעומק הבחנה שיש בו רק ב' שלישים היינו כשהוא איבר מת דייקא, אך כשהוא איבר חי יש בו הב' חנה של ג' שלישים. וע"י הבחנת היסוד כשהוא איבר חי שיש בו ג' שלישים הוא השורש של הגדלת ב' שלישים לג' שלישים, והבן.

ועיין בפי"ש^ב, שהביא שמועה אחרת המבוארת בשער הנסירה, והוא שלא הוצרכו תפארת ויסוד להתחלק לג' שלישים, מטעם שגם התבונה אין בה רק ב' פרקים, שהם יסוד ועטרת היסוד. אולם התחדש שם שהת'ת דז"א 'נתעלה' ונעשה דעת שבו, והיסוד שבו 'נתעלה' ונעשה בחינת הת'ת שבו.

לפי הבחנה זו נמצא שהחלקים לא מתחלקים לשלישים, אלא כל חלק 'עולה' ממקומו, והיינו שדבר שהוא במדרגה תחתונה עולה למדרגה עליונה, שהת'ת עולה ונעשה דעת, והיסוד עולה ונעשה ת'ת.

ואמנם אמת הוא שבהגדרה כוללת סדר הדבר הוא שהמדרגות עולות לעילא, אך בעומק יותר, מונח כאן יסוד, דקו האמצעי הוא השורש שהדבר עולה למקום שמעל מדרגתו, ושורש הדבר הוא ביסוד שעולה עד למעלה ממקום התפארת, והשורש העליון הוא בקו אור א"ס, כלומר קו אור א"ס יש בו הבחנה של מה שנמצא בתוך החלל והוא שורש לא"א שמתפשט בכל קומה וקומה לאורך כל הקומה כולה, ויש בו הבחנה שנתבארה בתחילת הע"ח, ששורש קו אחד יונק למעלה מהחלל, מאור א"ס הסובב, נמצא שבהגדרה כוללת הקו יונק מעולם יותר עליון.

נמצא שבקו האמצע דז"א מתגלה דכאשר הת'ת עולה למקום הדעת והיסוד עולה למקום הת'ת, מתגלה ששורשו הוא בעולם עליון יותר ולכן הוא עולה למקומו של עליון, וע"כ המדרגות האמצעיות עולות למקום

^ב אות א'.

^ג ואמנם הקו עצמו אינו מתפשט אלא עד עיגולי עתיק אך לעת"ל הוא יתפשט עד סוף הקומה ואף יבקע לאור א"ס.

^ד ובעומק יש כאן ב' הגדרות א' שאינו נפרד, ב' יש בו התקשרות, וזהו יסוד מדת התקשרות, וזה מהותו.

פִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה וְדָבָר ה' מִירוּשָׁלַם

אח"כ הם נפרדים ומתפשטים לצדדים.

ותפיסת שורש' החיבור של היסוד מתגלה בבחינת ברית וגוף כחדא חשיבי כנ"ל, כלומר מצד ההבחנה הזו היסוד הוא שייך לגוף, משא"כ נ"ה אינן שייכים למדרגת הגוף, אלא הם נפרדים. והיינו דקו האמצע מעלה את הברית שיהיה שייך לגופא, ולכן יש בו שייכות של חיבור, משא"כ הרגלין שהם 'לבר מגופא' הם נבדלים, ובהם מונח עומק נקודת ההבדלה.

והנה העטרה של יסוד אבא היא מתלבשת תוך יסוד ז"א ושיעור עטרה זו בסיום (נ"א כשיעור) כל היסוד כולו דז"א, והרי נמצא כי בבחי' ב' הקוין נ"ה דאז"א אין שינוי בין אבא לאמא, כי כולם מסתיימין בסיום נ"ה דז"א עצמו ממש בשה, וגם כי אורותיהן מכוסין בכלים של אז"א, אבל השינוי הוא בקו אמצעי, כי היסוד דאבא מתפשט בכל אורך קו אמצעי דז"א עד סיום (היסוד) דז"א, אבל היסוד דאמא מסתיים בחזה דז"א, לכן גם באורות הפנימים שהוא הדעת יש בהם שינוי, כי אורות הדעת דמציא אמא מתגלים מן החזה דז"א ולמטה, ואורות דעת דמציא אבא מכוסים תמיד ואינן מתגלים לעולם: והיינו כפי שהתבאר שיסוד של עליון נעשה דעת דתחתון, וכאשר יסוד דאימא נעשה דעת דז"א, ומתפשט עד החזה, הוא סוד 'בין כתיפיו שכן', סוד 'דעת לב', והוא סוד כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש ביימיו ששניהם נתנו בשתי אותיות. אולם מדין יסוד דאבא שהוא יותר ארוך ומתפשט עד יסוד דז"א, אזי יסוד דאבא נעשה דעת דז"א במקום היסוד שבו, והוא 'וידע אדם עוד את אשתו'. בסוד 'אין קישוי אלא לדעת', והוא מכח יסוד דאבא שמולבש ביסוד דז"א, שהוא נעשה דעת אצל הז"א.

וכנודע יש איבר חי ואיבר מת, איבר מת הוא בחינת יסוד שאין בו דעת, לעומת כך איבר חי הוא יסוד שיש בו דעת, וזה נעשה מכח יסוד דאבא, מדין שהוא נעשה דעת אצל הז"א, דעת ביסוד דז"א ואזי הוא איבר חי, והיינו דהיכא דהארת יסוד אבא גלויה בז"א הוא סוד איבר חי, אולם כשאין הארת יסוד אבא גלויה אזי הוא איבר מת.

והוא מה שאמר הקב"ה לאדם באיסור אכילת עץ הדעת, 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות', כלומר אזי הוא נעשה איבר מת. והוא עומק הענין שאחר החטא אדה"ר פירש מאשתו ק"ל שנים, ואזי יצאו ממנו טיפות שנולדו מהן שדין ורוחין שיכולים להיוולד ללא איבר חי, אלא באיבר מת, בלי דעת, שאינו מוליד, ולכן נולדו רק שדין ורוחין.

צרים ואזי לא התגלה שהוא חלק מן הת"ת, אלא היסוד התגלה כדבר נפרד, ובעומק ע"ז בכה יעקב אבינו, 'ויבך אותו אביו', מחמת שאינו עולה למקום התפארת, ואינו עולה למקומו של יעקב עצמו, וזו עומק הפרידה של יוסף מיעקב, שירד יוסף מחיבור של ברית וגוף דחשבינן חד, ואינו רק התרחקות ממקום אביו גרידא, אלא יוסף נפרד מהשם העליון של היסוד שהוא ת"ת, כי עולה למקום הת"ת, כאן היפך עליה זו ירד לתתא ונפרד מן הת"ת.

ונחזור לענין לבאר ענין היסוד של אבא כי הנה יש בו ב"פ יסוד ועטרה בו, והנה היסוד ארוך יותר מן העטרה, ולכן היסוד עצמו נחלק לב' חלקים, א' הוא שורש היסוד המושרש ומונח בין ב' ראשי הירכיים שהם נ"ה, אשר שם מחוברים יחד שלשתן שהם הנה"י ומקושרים יחד שלשתן, ומבחי' חלק יסוד זה נעשה דעת דז"א דמציא אבא, כי הוא מחובר עם חו"ב שברישו ירכין שהם נ"ה של אבא. ושיעור התפשטות חלק זה העליון של יסוד אבא הנה הוא נמשך עד סיום שליש עליון דת"ת דז"א שהוא עד החזה, והוא ממש כשיעור התפשטות סיום היסוד ועטרה של אמא כנ"ל, וחלק תחתון של יסוד אבא הוא בחי' היסוד אחר התפרדו מן הירכיים שהם נ"ה, ונבדל בפ"ע ושיעור התפשטותו מן החזה דז"א עד סיום הת"ת שהוא הגוף דז"א, ובוזה תבין כי כמו שמן החזה ולמטה נבדל ונפרד היסוד מן נ"ה דאבא בתוך הז"א, כן הז"א עצמו עד החזה היו ב' זרועותיו מת' דבקין עם גופו, ומהחזה ולמטה נפרדים קוי הזרועות ימין ושמאל מן הגוף שהוא קו האמצעי והבן זה: כלומר כשמ' תגלה יסוד דאבא בהתלבשותו במציאותו של ז"א, מתגלה שער מקום הכתפין הקוים מחוברים, ואמנם חלק זה דיסוד אבא שהוא כהתלבשות הארת יסוד אימא הרי הוא מתפשט עד החזה, ושם הידים כבר נפרדים, אולם כנודע שעיקר גילוי מקום התלבשות היסוד שנעשה דעת הוא במקום הכתפין דייקא, והוא סוד 'ובין כתיפיו שכן', ואזי היסוד מחבר את הקוים של הימין והשמאל, ואע"ג דע"י קר אור הדעת הוא באמצע, מ"מ הוא מתגלה גם בצדדים כנ"ל, והיינו ע"י שמאיר בעיקר מקומו הוא גורם שקו ימין ושמאל יהיו מחוברים אהדדי כקו האמצע, מחוברים למציאות גופו של האדם. אולם למטה מכך, הוא החלק התחתון של יסוד דאבא, והוא יורד למטה מן הת"ת דז"א, הוא מקום התפרדו מן הירכיים.

והיינו שבהתפשטות יסוד דאבא בז"א יש את מקום חיבור ר' ויש את מקום התפרדותו, וכמו שיש גילוי ביסוד דאבא שתחילה הוא בחיבור עם הירכין ואח"כ הוא נפרד, הכי נמי ביסוד דז"א מתגלה מקום חיבור שהוא היסוד שבמ' קום הנה"י, ומקום שהוא נפרד.

נמצא שיסוד דז"א שמתגלה בו יסוד דאבא, מחד הוא מחבר את התרי רגלין במקום הנה"י, ומאידך בהמשך התפשטות הארת היסוד נפרדו התרי רגלין מן היסוד, והיינו שנפרדו מהקו אמצע שהוא היסוד, וכהידים שת' חלת חיבורם בכתפיים הם מחוברים לקו אמצע אולם

^ה כלומר אע"פ שכתב שב' החלקים הם היסוד והעטרה, מ"מ היסוד עצמו נחלק לב' חלקים.

¹ כלומר חיבור של היסוד עם הירכיים, הוא משורש החיבור של היסוד עם הת"ת.

בלבביפדיה
עבודת ה'
יום חמישי ד' אלול
רח' הרב בלוי 33
ירושלים 20:30

שינוי תפיסת הזמנים בין עולמות

על התורה

אחר שהתבאר שהגדרת זמן הוא תהליך, נעמוד על כמה נקודות העולים מתוך תפיסה זו.

יעיין כלשם כאן על אחר^א, שמבאר בהרחבה שכל עולם עליון ניחם לתחתון הוא אין ואכל התחתון יש תפיסת זמן מלד מה שהוא צא אחר העליון, אולם התחתון תופס את העליון כאין והוא לא משיג מציאות של זמן בעליון באופן של השגה, אולם בשכל הוא יכול להצין זאת חלקית.

ויסוד זה הוא כפי היסוד הידוע בדברי רבותינו זכמה וכמה מקומות, שכל עולם עליון צריך לתחתון מוגדר כא"ס, ומלד כך לעולם כל תחתון לא תופס את הזמן של העליון משום שצחם אליו הוא. אין, והוא אין סוף ואין צו מציאות של זמן.

ועומק הדבר, על פי נקודה נוספת העולה מתוך הגדרת זמן כתהליך.

דהנה אחר שהוגדר שכל זמן ענינו תהליך, מלד כך הגדרת זמן ככל עולם ועולם שונה זו מזו, כי ככל עולם ועולם מתגלה אופן אחר של תהליך. ובהגדרה הכוללת, התהליך של העשיה תלוי בצמרכת הזמנים של המאורות, והתהליך של היצירה הוא תהליך של מידות, והתהליך של הצריחה הוא תהליך של מוחין^ב.

ועל פי זה מצויר מדוע כל עולם תחתון תופס את העולם העליון כמי שאין שם זמן, כי ככל שהמדרגה עליונה יותר

על העבודה

החלק הראשון שנתבאר שתפיסת התחתון בהשגת העליון היא כמי שאין אצלו זמן. זה מה שפעמים רבות קורה, שכאשר אדם קטן מסתכל על אדם במדרגה עליונה יותר, והוא מתבונן על מעשיו, כיצד יודע הרבה ומבין לעומק, ומכיר בתחומים רבים וכדו', והוא לא מצליח להבין כיצד אפשר להספיק לעשות זאת, שהלא לפי החשבון הפשוט שלו, גם אם הוא ישיקע את כל חייו הוא לא יצליח להגיע למחצית ממה שאותו אדם הגיע. ופעמים רבות מחשבות אלו מביאות את האדם לידי משבר.

אכן, שורש הטעות במבט זה נובעת מכוח כך שהתחתון לא מכיר את הזמן של העליון, והוא לא מבין שככל שמדרגתו של האדם גבוהה יותר כך מהות תפיסת הזמן משתנה אצלו, והוא יכול להספיק במעט זמן הרבה יותר ממה שאדם אחר מספיק. כי כן הוא האמת שככל שהמדרגה גבוהה יותר הזמן רוחני יותר, וכך תפיסת התהליך משתנה, כך שאפשר בזמן קצר להספיק הרבה.

החלק השני, זו הנקודה שתפיסת הזמן משתנה מעולם לעולם וככל שהעולם רוחני יותר כך גם תפיסת הזמן שם דקה יותר. ובדקות יותר, אצל כל אחד ואחד ישנה תפיסה אחרת של תהליך, וכשם שהתהליך שונה בין עולם לעולם כך גם באותו עולם עצמו הוא משתנה מאדם לאדם ומזמן לזמן.

וזה מה שמצאנו אצל יעקב אבינו שכאשר עבד עבד רחל נדמו בעיניו שבע שנים כימים אחדים באהבתו אותה. כי כוח האהבה גרם לו להתחבר לתהליך וכך התהליך עבר עליו יותר ויותר מהר^א. וזו עצה נכונה בעבודת ה', שכאשר עומד האדם בפני דבר מסוים קשה וארוך בעבודת ה', וכדוגמא שמתחיל ללמוד דף היומי ורואה שרק עוד שבע שנים יסיים וכן כל כיוצא בזה, העצה היא לנסות להתחבר כמה שיותר לדבר, וכך על ידי כן הזמן עוברו יהיה קצר יותר, כי הזמן הוא תהליך וככל שהאדם מחובר יותר לתהליך כך מציאות הזמן משתנה אצלו ונדמה בעיניו כימים אחדים^ב.

ודי בזה כי לא נוכל

להרחיב ולהעמיק

ביאור זה הענין בכל

הצורך ואיך וכמה

ומתי.

^א וז"ל הוזהר חלק א דף קנ"ג עמוד ב: ורוא דמלא, ויהיו בעיניו כימים אחדים, מאי כימים אחדים, אלא כללו שבע שנים שקיל לון בעיניו כאינון עלאין, דאינון אחדין דלא מתפרשאן, וכללו חד דמתקשרין דא בדא, באהבתו אותה, לאשתכחא כוונא עלאה. עכ"ל. והיינו שכוח האהבה גרם שכל הימים יתקשרו זה בזה, ועל כן התהליך נתפס בעיניו כקצר יותר כי הכל מציאות אחת.

^ב וכתב בספר פלא יועץ, ערך אהבה להקב"ה, וז"ל: וכשם שאמרנו שהשגת האהבה והיראה הכל לפי רוב המעשה ולפי רוב הלימוד בתורה ובספרי מוסר. כך לפי רוב האהבה והיראה ירבה אהבת התורה והמצוות כי האהבה נכרת בעשות רצון אהובו בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ולפי רוב האהבה מטריח עצמו אפילו בטרחה גדולה יטה שכמו לסבול עול כבד ימים רבים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו את בוראו כמו שעושה באהבת הממון ושאר אהבות ודיו לאדם שיאהב את התורה והמצוות כאהבת הממון אהבת אשתו ובניו וכדומה.

^א אות ד ואות י

^ב וכמו שמצויר בחז"ל שכשמה רבינו עלה לשמים הוא ידע מתי יום ומתי לילה לפי מה שהוא למד, אם תורה שבעל פה או תורה שכתב, והיינו כי צעומק צמדרגתו הגדרת זמן הייתה באופן של מחשבה של השגת התורה כל פעם בחלק שונה.

צורת אדם

עין - הגוונים שבעין!

יום שלישי ט' אלול תשפ"ה
רח' הרב בלוי 33 ירושלים
20:30

לאזנה לשיעור בקול הלשון

USA ישראל ♦ 073-295-1245 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*] סולמית [#] - <

[#] - [xxxxxxxxx] סולמית

צורת אדם 001 יסודות כלליים בצורת אדם	35060279
צורת אדם 002 מבנה גולגלת	35332044
צורת אדם 003 גולגלת-חלל-אוויר-מוחין	35864656
צורת.אדם 004 אופני שורשי צורות המחשבה	35949634
צורת אדם 005 מח בחכמה	36092633
צורת אדם 006 מח בבינה	36345017
צורת אדם 007 מח דעת	37279529
צורת אדם 008 עיניים-ראייה	37323050
צורת אדם 009 אוזניים-שמיעה	37391066
צורת אדם 010 הרה-חוש הריח	38119459
צורת אדם 011 פה דיבור	38424100
צורת אדם 012 עורף	38489170
צורת אדם 013 צואר	38603719
צורת אדם 014 מצח	38953647
צורת אדם 015 זקן	39091166
צורת אדם 016 גרון	39831851
צורת אדם 017 חך	40075566
צורת אדם 018 לשון	40224569
צורת אדם 019 שיניים	40300698
צורת אדם 020 שפתיים	41106107
צורת אדם 021 פאת הראש	41789682
צורת אדם 022 פאת הזקן	41893582

קו ישיר לשמיעת
שיעורי מורנו הרב
שליט"א
'ב'קול הלשון
ישראל 073.295.1245

רכישת ספרי הרב
ספרי אברהם
משלוח ברחבי העולם
03.578.2270
USA 718.871.8652
books2270@gmail.com

לקבלת העלון
בדוא"ל
bilvavi231@gmail.com
לקבלת העלון
בפקס 03.548.0529

כל הזכויות ©
שמורות
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון 052.763.8588
פקס 03.548.0529
bilvavi231@gmail.com